

i n

f o -
N O V A

Nyhetsbrev fra
Norsk institutt for
forskning om
oppvekst, velferd
og aldring

Nr. 2-04

- *Evaluering av LAG* s. 1
- *Nye doktorander* s. 2
- *Generasjonsrelasjoner* s. 3
- *Smått og stort* s. 3
- *Eksterne publikasjoner* s. 4

Livsløp, aldring og generasjoner. LAG-studien så langt

Av Britt Slagsvold, NOVA

Studien «Livsløp, aldring og generasjon - LAG» er en stor satsing økonomisk så vel som i tematisk bredde, og mange forskere fra en rekke miljøer er involvert. Så langt har ni master-studenter og tre doktorgradsstipendiater basert sine avhandlinger på studien. Målsettingen med studien er ikke bare å bidra med kunnskap om aldring og livsløp, men også gi grunnlag for samarbeid, både nasjonalt og internasjonalt. LAG er planlagt å være en longitudinell studie, med gjentatte datainnsamlinger hvert femte år.

Vel 5500 personer mellom 40 og 79 år er intervjuet av Statistisk sentralbyrå, og dataene er også koblet til registeropplysninger om bl.a. sivilstandshistorie og trygdeytelser. Det er snart ett år siden datafilen ble ferdigstilt, og nå kommer de første resultatene. Tematisk er LAG konsentrert om fire områder, og under gis noen smakebiter fra de første analysene. Resultatene gjenspeiler også studiens bredde.

Arbeid og pensjonering:

I LAGs utvalg finner vi at mange yrkespassive har ønske om å arbeide

mer, og om lag 3/4 av disse har like god helse og arbeidsevne som de som er i arbeid.

Familie og generasjonsforhold:

Skilsmisser ser ut til å være en risiko for solidaritet mellom familiegenerasjoner, mer for fedre enn for mødre, og mer for bestefedre enn for bestemødre. Skilsmisser kan således bety en mulig svekkelse av familie-omsorgen.

Helse og omsorg:

Hvor mye og hvor tilstrekkelig hjelp man får er avhengig av hvor man bor og hva slags lidelse man har. Under ellers like forhold får personer i omsorgsboliger mest hjemmesykepleie, de som bor i egne

hjem minst. De med somatiske lidelser får mer hjelp enn de med psykiske lidelser.

Mental helse og livskvalitet:

Depressive symptomer er utbredt, mer utbredt blant de eldste og aller mest blant de eldste kvinnene. Høy alder i seg selv øker ikke risikoen for å bli depressiv, men sjansen for depressive symptomer øker betraktelig ved blant annet tap av ektefelle og svekket helse. Mens dagens eldre i liten grad søker hjelp for denne type problemer, kan morgendagens psykiatri komme til å få langt større pågang fra eldre.

Britt Slagsvold

Nye doktorander

Antisosal atferd i ungdomstiden

Elisabet E. Storvoll

Elisabet E. Storvoll avsluttet sin doktorgrad i psykologi tidligere i vår. Storvoll har skrevet sin avhandling rundt temaet antisosal atferd i ungdomstiden, og sett på kjønnsforskjeller i forhold til dette. Ti tusen ungdommer i alderen 13-19 år la grunnlaget for Storvolls arbeid. Dette data-materialet er hentet fra den landsdekkende spørreskjemaundersøkelsen «Ung i Norge».

Formålet med avhandlingen var å finne ut om jenter med

antisosal atferd skiller seg fra gutter med slik atferd. Storvoll studerte følgende problemstillinger: Kan jenter og gutters antisosiale atferd deles inn i de samme underdimensjonene? Er det kjønnsforskjeller i sammenhengen mellom antisosal atferd og forhold som ofte trekkes frem i forklaringen av dette, og sist; skiller jenter og gutter seg fra hverandre når det gjelder sammenhengen mellom antisosal atferd og andre problemer i ungdomstiden?

Hun delte inn den antisosiale atferden i tre undergrupper: tyveri/hærverk, skoleopposisjon og å trekke seg unna voksenkontroll (f. eks å være ute om natten uten foreldrenes tillatelse). Resultatene viste at alle tre formene for normbrudd var mest utbredt blant gutter, selv om kjønnsforskjellene ikke var like store i alle gruppene. Hvordan involveringen i antisosal atferd utviklet seg med alderen var imidlertid forholdsvis likt for jentene og guttene.

Når det gjelder utvikling av antisosal atferd, ser guttene ut til å være mer sårbare enn jentene for problematiske familieforhold, antisosiale venner og skoleforhold. Jentene på sin side slet oftere med problemer som bruk av rusmidler, selvmordstanker og depressivt stemningsleie i tillegg til den antisosiale atferden.

I sum gir avhandlingen en klar indikasjon på at de samme modellene som brukes for å forklare antisosal atferd hos gutter også kan forklare slik atferd hos jenter. Forskjellen ligger i graden av relevans de ulike teoriene har for de to kjønnene.

Elisabet E. Storvoll:

Antisosal atferd i ungdomstiden. En studie av kjønnsforskjeller i faktorstruktur, risikofaktorer, tilleggsproblemer og utvikling med alder.

NOVA-rapport 5/2004.

ISBN 82-7894-186-6.

Nye doktorander

Grenser for individualisering

Olve Kranges avhandling har tesen om *det individualiserte samfunnet* som tema. Våre dagers sosiale virkelighet betegnes ofte med ord som høymoderne, senmoderne, flytende modernitet og risikosamfunn. Selv om slike begreper vektlegger litt ulike sider ved det man bredt kan kalle modernisering, peker de mot noen felles, sentrale utviklingstrekk.

Olve Krange

Tesen om økt individualisering er et slikt. Kort innebærer individualiseringstesen at «den gamle modernitetens» institusjoner har mistet grep om menneskers liv, og at folk nå helt og holdent er overlatt til seg selv og sine egne *refleksive* kapasiteter når skjebnevalgene fattes og livsløpet stakes ut. Innledningsvis i avhandlingen drøfter forfatteren hvordan en slik samtidsanalyse radikalt bryter med kjerneinnsikter i den sosiologiske tradisjonen – innsikter som påpeker at individualitet og individuelle handlinger dypt sett er uttrykk for den sosiale sammenhengen folk vokser opp i.

Gjennom fire artikler gir Krange eksempler på at unge folks handlinger og holdninger er tett forbundet med kultur og struktur som er overlevet fra modernitetens tidligere faser:

Den første artikkelen handler om en krets unge jegere som kjenner seg forpliktet overfor fedrenes gamle arbeiderklassekultur, men som uten at de oppfatter det som noe problem, innlemmer den i eget moderne livsprosjekt. Den andre artikkelen viser at røyking er tett forbundet med de sosiale posisjonene som ungdom sikter mot gjennom skoleprestasjoner og utdanningsvalg. Artikkel tre viser at fremmedfiendtlige holdninger kan oppstå gjennom mekanismer som springer ut av klassespesifikke erfaringer og en sterk følelse av å tilhøre en nasjon eller et folk. I den fjerde og siste artikkelen viser forfatteren at seksuelle handlinger fremdeles legitimeres gjennom en norm som sier at sex bør være forbundet med kjærlighet, og at det fortsatt gjelder doble standarder for gutter og jenter på dette området. Avhandlingens konklusjon er enkelt at mye som er gammelt lever videre i det som er nytt, og at det nok finnes seiglivede grenser for hvor langt individualiseringen kan gå.

Olve Krange:

Grenser for individualisering. Ungdom mellom ny og gammel modernitet.

NOVA-rapport 4/2004.

ISBN 82-7894-185-8.

Nye publikasjoner

Familiesolidaritet i et europeisk perspektiv

I rapporten «Familie, velferdsstat og aldring» sammenliknes familiens og velferdsstatens betydning for eldre i Norge med forholdene i England, Tyskland, Spania og Israel. Plikten står sterkere i den sørlige familien (Spania, Israel) sammenliknet med den nordlige (Norge, England, Tyskland). Følelsesmessig og praktisk står man like nær hverandre i den nordlige familien, men her legges det vekt på at generasjonene skal være selvstendige og uavhengige. Idealet for nordmenns del er at hjelpen skal komme frivillig, ikke som en plikt, skriver forfatterne Svein Olav Daatland og Katharina Herlofson, som har vært norske partnere i det EU-finansierte OASIS-prosjektet. Det norske delprosjektet hadde også finansiering fra Norges forskningsråd.

Studien viser at familien fortsatt står sterkt i den norske velferdsstaten, men familiesolidariteten tar nye former. Familien ser ut til å bli mindre pliktdrevet og mer preget av de personlige relasjonene og har dermed kanskje lånt trekk fra vennskapet. Endringer i befolkningsbalansen, høyere yrkesrater blant kvinner og lengre avstander krever nye tilpasninger. Solidariteten mellom generasjonene har dermed kunnet leve videre, men under et delvis nytt ansikt som har vært mistolket som «tapt solidaritet» snarere enn «endret solidaritet». Evnen til å tilpasse seg sosial endringer er en av de viktigste forklaringene til at familien fortsatt er en så vital institusjon, skriver Daatland og Herlofson.

Aldringen av befolkningen legger et økt press på både familien og velferdsstaten. Balansen mellom de to er sårbar, især i land som påtvinger familien et meransvar ved å unnlate å tilby adekvate omsorgstjenester. Da risikerer man å svekke også familien som en omsorgsinstitusjon og et solidarisk fellesskap, konkluderer rapporten.

**Svein Olav Daatland
&
Katharina Herlofson:**
Familie, velferdsstat og aldring.
Familiesolidaritet i et europeisk perspektiv.
NOVA-rapport
7/2004.
ISBN
82-7894-188-2

Smått og stort

Populær ungdomskonferanse

I april ble konferansen «Ungdom og oppvekst i et flerkulturelt samfunn» arrangert i Drammen. Et av hovedtemaene for konferansen var å se nærmere på i hvilken grad, og i så fall på hvilken måte, ungdomstid og oppvekstvilkår for ungdom med utenlandsfødte foreldre er forskjellig fra resten av ungdomsbefolkningen. Spørsmål om forholdet mellom generasjoner, marginalisering og kriminalitet, utdanning og arbeid, kjønnsrelasjoner, deltakelse og demokrati var noe av det som ble tatt opp. Særlig migrasjonsgruppa ved NOVA fikk anledning til å vise bredden i sitt forskningsarbeid, men også fore-dragsholdere som Ann Phoenix, Annick Prieur og Bente Puntervold Bø fanget interessen hos publikum. Temaet for konferansen engasjerte over 300 deltagere som fikk to dager fylt med både faglig og sosialt innhold.

Pris til migrasjonsgruppa

NOVA-dagen er i ferd med å bli en tradisjon. 8. juni gikk arrangementet av stabelen for andre gang. I år var temaet familie. De faglige innleggene ble holdt av Svein Olav Daatland, Anne Skevik og Tale Hellevik. Tradisjonen tro ble også NOVA-prisen delt ut, og i år var det forskningsleder Øivind Fuglerud som fikk æren av å motta prisen på vegne av migrasjonsgruppa på NOVA. Vi gratulerer!

Det sårbare barnet

I anledning Kari Killéns 70årsdag ble det arrangert et jubileumsseminar i Oslo 19. april. Foredragsholdere fra inn og utland møtte opp for å hedre denne anerkjente NOVA-forskeren. De om lag 230 oppmøtte fikk blant annet høre Per Schultz Jørgensen fra Danmark snakke om risikoadferd hos barn og unge, og Karin Lundén fra Sverige snakke om førskolebarn og omsorgssvikt. I tillegg bidro en rekke av NOVAs egne forskere med innlegg. Barne og familie-minister Laila Dāvøy åpnet konferansen.

EKSTERNE PUBLIKASJONER

- Andenæs, A.** (2004.) Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk sosialt arbeid*, 24, 19-33
- Backe-Hansen, E.** (2004). *God nok omsorg. Riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Bay, A.H. & Pedersen, A.W.** (2004). National pension systems and mass opinion: a case study of confidence, satisfaction and political attitudes in Norway. *International Journal of Social Welfare*. Vol. 13, nr.2, s 112-124.
- Danielsen, K.** (2004). Med kostskole i bagasjen. Migrasjon og sosial mobilitet. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. s 115-142, Oslo, Pax Forlag.
- Danielsen, K., Moen, B. & Helset, A.** (2004). Transnasjonale og nasjonale eldreliv. En studie av stedets og hjemmets betydning i eldre år. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. s 33-64, Oslo, Pax Forlag.
- Engebrihtsen, A.** (2004). Avsluttende bemerkninger... I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. s 355-361, Oslo, Pax Forlag.
- Engebrihtsen, A., Bakken, A. & Fuglerud, Ø.** (2004). Somalisk og Tamilsk ungdom. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. s 142-175, Oslo, Pax Forlag.
- Farstad, G.R.** (2004). «Jeg liker å være hjemme.» Feministiske utfordringer i en flerkulturell kontekst. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 287-307, Oslo, Pax Forlag.
- Fuglerud, Ø.** (red.) (2004). *Andre bilder av «de andre»*. Oslo, Pax Forlag
- Fuglerud, Ø.** (2004). Forståelser av tid og rom i den tamilske diasporaen. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 92-115, Oslo, Pax Forlag.
- Hammer, T. & Russel, H.** (2004). Gender differences in employment commitment among unemployed youth. I Gallie, D. (ed.) *Resisting marginalisation*, s 81-104, Oxford University Press.
- Hammer, T.** (2004). Ungdom, ledighet og modernisering i Europa. *Samfunnsspeilet*, nr ½, s 18-24, Statistisk Sentralbyrå.
- Kjeldstad, R., & Skevik, A.** (2004). «Enslige forsørgere - en sosialpolitisk kategori utgått på dato?», i Ellingsæter, A. L. & Leira, A. (red.), *Velferdsstaten og familien. Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Moshuus, G.H.** (2004). Samtale med Aki. Det jeg lærte av å lære om gangsta-rap. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 209-234, Oslo, Pax Forlag.
- Nordahl, T.** (2004). *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handlinger i skolen*. København: Hans Reitzels forlag.
- Nordahl, T.** (2004). Makt og avmakt i samarbeidet mellom hjem og skole. I: Imsen, G. (red): *Det ustyrlige lasserommet*. Oslo: Universitets-forlaget. (s. 221 – 236).
- Nordahl, T.** (2004). Læringsmiljø og problematferd. I: *Spesialpedagogikk* nr. 4. 2004. s. 14 – 23.
- Pedersen, A.W.** (2004). Inequality as Relative Deprivation: A Sociological Approach to Inequality Measurement. *Acta Sociologica. Journal of the Scandinavian Sociological Association*. Vol 47, 1, 31-51.
- Reichelt, S., Tjersland, O. A., Gulbrandsen, W., Jensen, T. K., & Mossige, S.** (2004). From the System of Sexual Abuse to the System of Suspicion. *Journal of Systemic Therapies*, 23, 67-82.
- Seeberg, M.L.** (2004). Eksil eller diaspora? Hjem eller hjemland? Vietnamesiske tilhørigheter. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. s 64-92, Oslo, Pax Forlag.
- Skevik, A.** (2004). «Far, forsørger og fattig? Økonomiske problemer blant norske samværsfedre». *Tidsskrift for Velferdsforskning* 7 (1), 2- 16
- Skevik, A.** (2004). «The New Family's Vulnerable Vanguard: Child Maintenance Reform in Norway». *Social Policy and Society* 3 (1), 11-19
- Strandbu, Å.** (2004). To jenters fortellinger om trening, og problemer med noen rådende syn på kjønnsidentitet. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 307-330, Oslo, Pax Forlag.
- Vedeler, J.S.** (2004). Å forfatte verden gjennom dans. Betydningen av bhārata nāṭyam i den tamilske diaspora. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 260-287, Oslo, Pax Forlag.
- Vestel, V.** (2004). «Napapijiri Geographic», norske flagg, og «wolla»-stilen: semiotisk kreativitet blant unge menn i et flerkulturelt ungdomsmiljø på Rudenga, Oslo øst. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 234-260, Oslo, Pax Forlag.
- Walle, T.M.** (2004). Menn og maskuliniteter i en minoritetskontekst. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 330-355, Oslo, Pax Forlag.
- Walle, T.M.** (2004). «Menns liv i Lahore, Pakistan». *Babylon - Tidsskrift om Midtøsten og Nord-Afrika* 2(1):54-63.
- Walle, T.M.** (2004). Virginitet vs. Decency: continuity and change in Pakistani men's perception of sexuality and women. I Chopra, R., Osella, C. & Osella, F.: *South Asian Masculinities. Context of change, Sites of Continuity*. Women Unlimited, s 96 – 131
- Øia, T. & Torgersen, L.** (2004). Innvandrerungdom og marginalisering. I Fuglerud, Ø. (red.) *Andre bilder av «de andre»*. S 175-209, Oslo, Pax Forlag.

Returadresse:

NOVA

Pb. 3223 Elisenberg

0208 Oslo

Ansvarlig redaktør:

Direktør Magnus Rindal

I redaksjonen:

Halvard Dyb

Margrethe Petersen

Info-NOVA kommer ut tre-fire ganger i året.

Ønsker du å få *info-NOVA* gratis i posten

– send melding via:

• telefon: 22 54 12 00

• faks: 22 54 12 01

• e-post: nova@nova.no

Besøksadresse:

Munthesgt. 29

0260 Oslo

Følg NOVA på nett:

www.nova.no

ISSN 1502-1041

Foto: Halvard Dyb
Design: Bror Westblad